

Nr 27

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående åtgärder i syfte att motverka rasförföljelse, m. m.

I de likalydande till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 84 av herr *Sundin* och II: 83 av herr *Gustafsson* i Kårby hemställas, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder som må finnas erforderliga för att syftet med motionen skall kunna uppnås.

I motionerna anföres, att den grundläggande förutsättningen för demokratiens fortbestånd och rätta utveckling är att medborgarnas utbildning och fostran gör dem skickade att förstå demokratiens innersta väsen och ge sitt bidrag till samhällsordningens fortsatta utveckling. Men en fostran i demokratisk anda innebär i dag även en fostran i internationell anda. Liksom en vidgad kännedom om de internationella frågorna är av grundläggande betydelse för den demokratiska medborgarskolningen är kännedomen om de totalitära lärornas mål och medel i kampen mot demokratin första ledet i demokratiens försvar. Här brister det i avgörande punkter. Oavsett situationen i världspolitiskt avseende, måste det vara angeläget att kontinuerligt bedriva upplysning om de totalitära ideologiernas karaktär och målsättning och att denna upplysning målmedvetet tar sikte på att göra medborgarna medvetna om den grundläggande skillnaden mellan ett totalitärt och ett demokratiskt samhällssystem.

Fastän endast ett och ett halvt årtionde förflutit sedan nazistregimens fall har hatet mot judarna återigen börjat framträda. Rashatet och dess utslag är emellertid en sak, som angår alla civiliserade länder, även vårt land. Har vi gjort vad vi kunnat för att eliminera rashatet? Hur är det med vår skolorundervisning?

Även om undervisningsplanerna för våra skolor inte direkt anbefaller en sådan fostran så torde dock många lärare i sitt arbete vara besjälade av de idéer, som ligger till grund för densamma. En fostran av den art som här åsyftas bör bli mera allmän i våra skolor samt göras mera intensiv och levande och i ökad utsträckning anslutas till det internationella samarbetets utveckling. Det är främst i ämnena historia och samhällslära, som dylik undervisning bör ingå, men skolans hela verksamhet bör genomsyras av de idéer motionerna sökt ge uttryck åt.

Det är också av väsentlig betydelse, att ungdomarna i våra skolor får en objektiv undervisning om rasförföljelserna och att speciellt den mörka tid

i Europas moderna historia, som nazistepoken i Tyskland utgör, blir fullt genomlyst. I den mån nu gällande kursplaner med därtill hörande anvisningar icke är tillräckliga för vinnande av detta syfte bör kompletterande föreskrifter utfärdas.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 84.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från skolöverstyrelsen och Svenska unescorådet.

Skolöverstyrelsen säger sig bl. a. helt dela den syn på fostran, som i berörda avseende av motionären framlagts, innebärande bl. a. en fostran till förståelse och tolerans mot oliktankande och olikartade människor, respekt för människovärdet utan hänsyn till ras, kön osv. och insikt om de grundläggande gemensamma värdena i vår demokrati. Såväl kursplanerna som de allmänna och speciella anvisningarna för undervisningen betonar mycket starkt skolans fostrande uppgift i dessa avseenden. Av naturliga skäl kommer detta till uttryck särskilt tydligt i fråga om sådana ämnen som kristendomskunskap och historia med samhällslära (samhällskunskap). I den mån förhållandena påkallar ytterligare åtgärder för att på skolans arbetsområde intensifiera undervisning och fostran i nämnda avseenden ämnar överstyrelsen vidtaga sådana åtgärder. Sålunda kommer ett cirkulär angående fostran till hänsyn mot andra och respekt för människovärdet att utfärdas. Vidare kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt den behandling och utformning, som i historieundervisningen bör ges åt avsnittet om nazistperioden i Tyskland. I denna och därmed sammanhängande frågor kommer på överstyrelsens initiativ överläggning att äga rum med representanter för vederbörande ämnesförening. Dessutom överväges åtgärder för att till undervisningens tjänst ställa dokumentariskt material ägnat att närmare belysa här åsyftade frågor.

Nyssnämnda cirkulär har numera utkommit och tillställts utskottet. I cirkuläret hänvisar styrelsen till olika avsnitt av tidigare utfärdade allmänna och metodiska anvisningar och erinrar bl. a. om vikten av att skolan på allt sätt strävar att hos eleverna utveckla fördragsamhet mot oliktankande, vilja till mellanfolklig förståelse och humanitet i uppfattning och omdöme. Ur cirkuläret må här i övrigt återgivas följande:

Den anda av mänskligt och individuellt hänsynstagande, som i stort sett präglar arbetet i våra svenska skolor, bäres upp av lärarna. De erfarenheter, som gjorts av lärarna i olika skolformer, har fått sammanfattande uttryck i de anvisningar för undervisning och fostran, som överstyrelsen utfärdat och där de bärande principerna överensstämmer med FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och om respekten för varje medmänniskas egenvärde.

Under tider, då tendenser till förakt för oliktankande framträder eller då yttringar av rashat eller folkhat blossar upp, är det angeläget, att varje lä-

rare tillvaratar sitt ämnes möjligheter att både för stunden och på längre sikt motverka alla sådana tendenser.

Överstyrelsen erinrar om vikten av att varje undervisare i kristendom för eleverna framhåller kristendomens grundsatser om kärleken till medmänniskor och om alla människors gemensamma broderskap och lika värde samt vad dessa grundsatser betytt och betyder i kampen mot ras-, köns- och klassfördomar.

Även i andra sammanhang än i sina metodiska anvisningar framhåller överstyrelsen vikten av att en demokratisk, tolerant livssyn grundlägges hos eleverna genom allt skolans arbete.

Det är en av lärarens-uppföstrarens viktigaste uppgifter att med uppmärksamhet följa varje tendens till sådant uppträdande, som visar förakt för de mänskliga rättigheterna. Bristande vaksamhet inför sådana tendenser har under vissa tider kunnat vara bidragande orsak till fruktan, otrygghet, följelser eller gärningar, som upprört mänskligheten.

Skolöverstyrelsen riktar en vädjan till varje skolledare och lärare att öka sin uppmärksamhet i dessa avseenden och taga varje lämpligt tillfälle i akt att i det dagliga skollivet hos eleverna fostra fram förmåga och vilja att visa hänsyn mot andra och respekt för människovärdet.

Svenska unescorådet framhåller att de i motionerna upptagna spörsmål kräver en lösning på såväl det nationella som det internationella planet och anför vidare bl. a.:

Vägledande bör därvid vara de riktlinjer, som uppdragits i FN:s allmänna förklaring om människans rättigheter. Unesco har enligt sin stadga till uppgift att »främja den allmänna aktningen för lag och rätt och för de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla, utan åtskillnad med avseende å ras, kön, språk eller religion, som Förenta Nationernas stadga tillförsäkrar världens folk».

Rådet redogör vidare för åtgärder, som Unesco vidtagit i syfte att realisera denna målsättning såsom ordnande av symposier och konferenser kring rasfrågor och närliggande problem samt publicering av vetenskapliga skrifter och artiklar i bl. a. rasfrågor.

Beträffande i Sverige vidtagna åtgärder anför rådet:

Svenska unescorådet har beträffande de frågor, som diskuterats i motionerna, inom ramen för sina begränsade ekonomiska resurser tagit en rad initiativ. Som särskilt betydelsefullt har rådet ansett det vara att ta kontakt med lärare, folkbildare och ungdomsledare för att informera om internationella samarbetsfrågors upptagande i undervisning och upplysningsverksamhet samt stimulera till debatt kring dessa frågor. I detta syfte har rådet vidtagit bl. a. följande åtgärder:

1) anordnat kurser och seminarier för lärare,

- 2) låtit utreda frågan om »Undervisning kring internationellt samförstånd och samarbete i realskolan och på enhetsskolans högstadium». (Se bifogat manus till utlåtande, vilket f. n. är under tryckning för publicering i kungl. skolöverstyrelsens serie »Utredningar i skolfrågor»),
- 3) låtit granska gängse använda svenska läroböcker i historia, geografi och kristendomskunskap från de synpunkter, som ovan berörts,
- 4) organiserat och understött svenska skolors deltagande i Unescos tidigare nämnda internationella undervisningsförsök, i vilket under innevarande år fjorton svenska skolor deltagit,
- 5) låtit utreda frågan om »Internationell verksamhet inom svenska ungdomsorganisationer», samt
- 6) medverkat till publicering av upplysningsskrifter såsom Raser och folk; ABC för en bättre värld; Österland och Västerland.

Beträffande skolans undervisning utsägs klart i såväl folk- och enhetsskolans som realskolans och gymnasiets kursplaner, att begreppen demokrati och diktatur *skall* upptagas till behandling. Frågan om rasdiskriminering understrykes ej särskilt men dryftas i regel i läroböckerna i orienteringsämnena.

Svenska FN-förbundet anordnar tillsammans med Sveriges ungdomsorganisationers landsråd en årlig konferens i rasfrågan samt stimulerar anslutna och stödjande organisationer att vid konferenser och i sina studieprogram behandla frågor, som sammanhänger med förklaringen om människans rättigheter.

Rådet säger sig dela motionärernas uppfattning att en lösning av förevarande frågor bäst kan nås genom uppfostran och anför vidare:

Skolungdomen bör därför få en fostran, som bättre än den nuvarande är inriktad på livet i det världssamhälle, som håller på att växa fram. Den eftersläpning, som skolornas kursplaner i viss mån vittnar om, utgör en fara, som ej får förbises. Bland de åtgärder i detta sammanhang, som bör vidtagas, vill rådet förorda följande:

- 1) Skolöverstyrelsen och 1957 års skolberedning bör uppmärksammas på de berörda frågorna, så att kursplaner och anvisningar för skolorna kommer att ge klart utformad handledning om undervisning kring de demokratiska livsfrågorna mot världsgemenskapens bakgrund.
- 2) Av största vikt är att de använda läroböckerna fortlöpande granskas från objektivitetens synpunkt på sätt som tidigare nämnts. I samband därmed bör granskarna av till statens läroboksnämnd för godkännande insända böcker uppmärksammas på hithörande spörsmål liksom förlagsredaktörerna vid läroboksförlagen.
- 3) Vid fortbildningskurser för lärare och vid s.k. pedagogiska dagar bör ungdomens fostran till insikt om demokratiens grundläggande värden ägnas större uppmärksamhet än hittills.
- 4) Filmer och bildband belysande förklaringen om människans rättigheter och dennas tillämpning bör framställas och avpassas för skolbruk.
- 5) Det fria folkbildnings- och ungdomsarbetet spelar en betydelsefull roll för opinionsbildningen i hithörande frågor. Det är därför önskvärt att

denna verksamhet främjas och uppmuntras vid alla tillfällen, då så är möjligt.

- 6) Seco (Sveriges elevkårers centralorganisation) bör stimuleras att rekommendera gymnasieföreningarna att debattera de frågeställningar, som behandlas i motionerna.
- 7) De ungdomstidningar, som vänder sig direkt till skolungdomen, bör rekommenderas att belysa frågor om människans rättigheter.

Svenska unescorådet kommer även i fortsättningen att oavslåttligt sträva efter att sprida upplysning kring dessa frågor samt att såvitt möjligt understödja varje initiativ, som avser att fostra ungdomen till politiskt ansvariga medlemmar av en demokrati med förståelse för de rättigheter och skyldigheter, som leder till internationell solidaritet.

Rådet tillstyrker motionerna.

Rådet har tillsatt en lärarkommitté med uppdrag att systematiskt genomgå metoder och material för undervisning i realskolan och på enhetsskolans högstadium kring internationellt samarbete och samförstånd och att på grundval av denna genomgång inkomma med förslag till den nämnda undervisningens bedrivande inom ramen för nu gällande kurs- och timplaner.

För att analysera det nuvarande läget beträffande en undervisning av ovan nämnt slag har kommitténs ledamöter utifrån de givna direktiven granskat gängse läro- och läseböcker samt övriga hjälpmedel, som användes i de ämnen och på det stadium som utredningen omfattar. Kommittén har vidare strävat att ta del av redan samlade erfarenheter beträffande upptagande och behandling i undervisningen av aktuellt stoff i allmänhet. Kontakt har därför tagits med lärare på olika skolstadier för att få del av deras erfarenheter och synpunkter. Vissa frågor har i samband därmed dryftats med representanter för Svenska FN-förbundets undervisningsnämnd.

Kommittén har haft tillgång till de försöksrapporter, som ingivits till Svenska unescorådet av de svenska skolor, som deltagit i Unescos internationella undervisningsförsök Associated Schools Projects samt till rapporter från såväl nationella som internationella kurser och seminarier, där problem sammanhängande med undervisning kring internationellt samförstånd och samarbete diskuterats.

Undersökningen har velat klarlägga vilka möjligheter de olika undervisningsämnena har vid en undervisning för främjande av internationell förståelse och i samband därmed lämnat exempel på undervisningsmoment, som utan svårighet kan inpassas i den löpande lärogången.

Ur utredningen vill utskottet här återgiva följande avsnitt:

Den tekniska utvecklingen har medfört, att jordens storlek mätt i restidsavstånd gradvis minskats, och detta har i sin tur framtvingat ett behov att tänka internationellt. Händelser, som inträffar i en avlägsen del av världen, blir snabbt kända och kännbara i andra delar, varför det ömsesidiga beroendet ökat. Många nationella problem tenderar till att bli internationella. Kontrollen av de epidemiska sjukdomarna samt växt- och djursjukdomar kan ej

ta hänsyn till nationella gränser. Ingen stat kan nu längre lösa sina ekonomiska och sociala problem helt utan hänsyn till andra länder. Världens befolknings- och försörjningsproblem kräver för sin lösning en förenad ansträngning i internationell skala. Ett nytt världskrig skulle med användning av de nya massförelsevapnen äventyra det mänskliga livets fortbestånd. Det finns alltså en rad rent praktiska överväganden, som leder fram till slutsatsen, att internationellt samförstånd och samarbete är synnerligen nödvändigt och därför på allt sätt måste främjas.

Den allt intimare kontakten mellan länder och folk har även en tredje sida. Ökat internationellt utbyte leder ej alltid till bättre förståelse utan medför i stället nya spänningar, konflikter och fördomar. Känslan av beroende kan ibland framkalla osund nationalism i stället för vänskapliga relationer. Hur dessa förbindelser knytes och upprätthålles är av största betydelse.

När det gäller högre skolstadier synes i allmänhet undervisning kring internationellt samförstånd och samarbete ha koncentrerats till en ganska kortfattad behandling av FN:s och fackorganens uppbyggnad och verksamhet i samband med kursen i samhällslära. Behandlingen har varit snäv och ofta statisk därför att läroböckerna hittills ofta otillfredsställande behandlat detta kursavsnitt.

När det gäller lägre stadier, har ofta de internationella samarbetsproblemen berörts endast i samband med FN-dagen.

Avsikten var att få utrönt dels de lämpligaste metoderna för en saklig och objektiv undervisning i internationella frågor och dels i vilken mån sådan undervisning kan förändra individens syn på andra länder och folk och därigenom lägga grunden till en bättre förståelse och uppskattning länderna emellan.

Sexton stater, däribland Sverige, förklarade sig 1953 villiga att delta i försöket.

I vårt land påbörjades försöksundervisningen vårterminen 1955 vid h. allm. läroverket i Arvika, och läsåret 1956/57 tillkom ytterligare tre läroverk, nämligen h. allm. läroverket i Eslöv, h. allm. läroverket för flickor i Malmö samt Hvitfeldtska h. allm. läroverket i Göteborg. Verksamheten har under de senaste läsåren bedrivits i klasser på gymnasiestadiet. Under lärsåret 1958/59 deltog sexton svenska läroanstalter: fem läroverk, ett folkskoleseminarium, en treårig realskola samt nio folkhögskolor.

Detta Unescoförsök går under namnet Associated Schools Projects in Education for International Understanding and Cooperation och har vunnit allt större anslutning. För närvarande deltar närmare 200 skolor fördelade på ett 40-tal länder.

Vid flera skolor har eleverna anonymt fått besvara vissa frågor i anslutning till den meddelade undervisningen. Samtliga dessa enkätsvar visar, att elevernas intresse för främmande folk och deras problem stimulerats och att deras förståelse för det internationella samarbetets betydelse vidgats.

Försöksledarna vid resp. skolor har i sina rapporter enstämmigt framhållit, att denna form av undervisning i hög grad stimulerat icke blott eleverna utan även lärarna.

Med visst fog kan sägas, att undervisningen i moderna främmande språk är — eller borde åtminstone vara — skolans väsentligaste bidrag till internationell förståelse. Tyvärr är det dock ofta så, att kombinationen knapp tid

och fasta krav på formell språkbehärskning gör studierna i främmande språk till en alltför intellektuellt betonad disciplin för många elever på det här avsedda skolstadiet. I synnerhet torde så vara fallet i enhetsskolans enspråkiga avdelningar. De grammatiska och fraseologiska svårigheterna är för de flesta eleverna där så stora, att textinnehållet löper risk att undanskymmas. Om så sker vore detta till förfång för den rätta förståelsen av de läsestycken om vardagsliv och samhällsliga förhållanden, som enligt anvisningarna inrymts i våra läroböcker.

Undervisningen i samhällslära har därför till mål att få eleverna att förstå bakgrunden till och dynamiken i det samhälle, där globen är viktigare än väggkartan, i den tid som alltmer präglas av de planetariska sammanhangen.

I samhällsläran kan samspelet med undervisningen i nutidshistoria och geografi ge möjlighet till en sammanfattning av det internationella samarbetets uppnådda resultat, aktuella problem och möjliga lösningar. Denna orientering i nutidssamhället underlättas genom en komparativ metod, en global samhällslära. Denna skall söka att besvara eller åtminstone peka på vägar till besvarandet av frågan: »Hur är det att vara människa i detta samhälle? — I Thailand, i Ghana, i Ecuador eller i Finland?»

Undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena kan på ett betydelsefullt sätt främja elevernas förståelse för den nuvarande ekonomiska och politiska situationen i världen och därmed för det internationella samarbetet.

Vid undervisningen i dessa ämnen bör några framstående naturvetenskapsmäns liv och verk bli föremål för studium. I samarbete med modersmålsläraren kan lämpliga sådana uppgifter ges för föredrag och uppsatsskrivning. Vidare bör klart framhållas att naturvetenskaperna är avsedda att tjäna mänskligheten och att utnyttjandet av de naturvetenskapliga rönens destruktiva egenskaper beror på den politiska utvecklingen, med vilken vetenskapen som sådan ej har att göra. Denna dualism måste kraftigt understrykas och ges perspektiv genom att vår tids vetenskapliga bakgrund och naturvetenskapernas roll i det moderna samhället belyses genom att vissa moment studeras samordnade med undervisningen i historia, samhällslära (samhällskunskap) och geografi. Så kan t. ex. studier av de naturvetenskapliga grundförutsättningarna bakom en rad vardagslivets nyttigheter — föda, kraftförsörjning, kommunikationer m. fl. — klargöra vårt beroende av de vetenskapliga framstegen och behovet av internationella organisationer. I detta sammanhang kan Unescos verksamhet påpekas.

De olika övningsämnena kan i detta sammanhang utnyttjas på flera sätt. Musiken, sången, dansen och teckningen är alla naturliga internationella uttrycksmedel med ett internationellt »språk». Detta gör, att det vid undervisningen i övningsämnena lätt går att göra internationella utblickar. I musiken ges alltid tillfällen att påvisa t. ex. hur vi alla är delaktiga av de verk, som skapats av tonkonstens mästare oavsett nationalitet. De stora målarnas och skulptörernas verk är också i sann mening internationella.

Vanligast torde dock vara att övningsämnena utnyttjas som ett led i ett regionalt studium. Vid intensivstudiet av ett land fördjupas förståelsen genom att eleverna får lyssna till folkmusik därifrån, sjunga sånger och inöva folkdanser samt teckna motiv, göra modeller etc. Små utställningar i anslutning till det studerade landet med egna bidrag och bidrag från en ev. kontaktskola i det främmande landet stimulerar intresset och därigenom förståelsen för människornas livsform och livsvillkor.

Utskottet

Den tekniska utvecklingen har framtvingat ett behov av att anlägga internationella aspekter på många företeelser i nutiden. En effektivare nyhetsförmedling gör händelser som inträffar i avlägsna delar av världen snabbt kända och kännbara i andra delar. Transportmedlens utveckling har medfört att kontakter mellan medborgare i olika länder blivit en allt vanligare företeelse. De skilda folkens ömsesidiga beroende av varandra har härigenom ökat. Ofta bottnar misstro mot andra folk i okunnighet om deras livsvillkor. En undervisning som syftar till att främja internationell förståelse måste därför förmedla kunskap om och respekt för andra folks livsbetingelser och levnadsmönster.

Motionärerna har med anledning av nyligen inträffade händelser som avslöjat kvadröjande sympatier för nazism och antisemitiska tendenser begärt åtgärder för att komma till rätta med dessa företeelser. Enligt vad utskottet erfarit har myndigheterna redan vidtagit vissa åtgärder, som innebär ett tillmötesgående av motionärernas önskemål.

Sålunda har en av Svenska unescorådet tillsatt lärarkommitté, som framgår av den av utskottet tidigare lämnade redogörelsen, haft Unescos uppdrag att genomgå metoder och material för undervisning i realskolan och på enhetsskolans högstadium kring internationellt samarbete och samförstånd och att på grundval av denna genomgång inkomma med förslag till den nämnda undervisningens bedrivande inom ramen för nu gällande kurs- och timplaner. Kommittén har numera fullgjort sitt uppdrag, och dess betänkande, som i vissa delar refererats i den föregående framställningen kommer i dagarna att publiceras av skolöverstyrelsen och i sedvanlig ordning remissbehandlas.

Skolöverstyrelsen har vidare nyligen i ett cirkulär, vars innehåll ovan i stora drag redovisats, till skolledare och lärare samt länsskolnämnderna, behandlat här förevarande frågor. Styrelsen förklarar det angeläget att möjligheterna att lära eleverna visa hänsyn mot andra och respekt för människovärdet tillvaratages, särskilt under tider då tendenser till förakt för olik-tänkande framträder eller då yttringar av rashat eller folkhat blossar upp. I cirkuläret erinras bl. a. om redan gällande anvisningar för undervisning i kristendomskunskap, historia och geografi. I dessa anvisningar rekommenderas lärarna att i undervisningen beakta exempelvis den enskildes rätt till tankefrihet, kravet på aktning för personligheten och människovärdet, betydelsen av opartiskhet och humanitet i uppfattning och omdöme, vikten av att motverka uppkomsten av hat och fiendskap mot andra folk och mellan folkgrupper, olika kulturers och folks beroende av varandra, alla folks lika-berättigande oavsett ras, språk och religion och skadligheten av ensidigt generaliserande omdömen om främmande länder och folk m. m. Cirkuläret

understryker vikten av att dessa riktlinjer följes och lämnar vissa ytterligare anvisningar.

Styrelsen har även sagt sig ägna särskild uppmärksamhet åt den behandling och utformning som i historieundervisningen bör ges åt avsnittet om nazistperioden i Tyskland och kommer att i denna och därmed sammanhängande frågor föranstalta om överläggningar med representanter för vederbörande ämnesförening. En folder med FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna skall vidare utdelas till och genomgåås med avgångsklassernas elever i den obligatoriska skolan, i seminariernas övningsskola och i högre skolor. I motionernas motivering framföres även önskemål om upplysning beträffande de totalitära ideologiernas karaktär och målsättning och om den grundläggande skillnaden mellan ett totalitärt och ett demokratiskt samhällssystem. Utskottet delar dessa önskemål och förutsätter med hänsyn till innebörden i ovannämnda anvisningar att dessa spörsmål blir utförligt behandlade vid undervisningen.

Styrelsen anför i cirkuläret sammanfattningsvis bl. a. att den från vitt skilda utgångspunkter och i olika sammanhang starkt framhållit vikten av att eleverna fostras att visa hänsyn, att respektera människovärdet och att taga avstånd från varje form av maktförtryck och riktar en vädjan till varje skoledare och lärare att öka sin uppmärksamhet i dessa avseenden.

Även om det övervägande flertalet av vårt folk tager avstånd från varje form av rasförföljelse och förtryck bör faran av sådana tendenser, som påtalats i motionerna, inte underskattas, och utskottet finner det tillfredsställande att vakthållningen kring de demokratiska värdena skärpts på sätt som framgår av vad ovan anförts. Utskottet finner motionärernas önskemål vara väl tillgodosedda och finner sålunda icke anledning förorda någon skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 84 och II:83 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anför.

Stockholm den 21 april 1960

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: hrr Persson, Johan*, Möller, Jonasson*, Sörlin, Nestrup, Söderberg, Larsson, Lars*, Andersson, Axel Emanuel*, Hedström*, Johansson, Tage, Olofsson, Uno*, och Schött*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, hrr Engkvist*, Dickson, Ekström i Björkvik*, Björkänge, Jacobsson i Sala*, Svensson i Krokstorp, fru Jäderberg*, hrr Nelander, Svensson i Kungälv och Grebäck*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Dickson*, vilken ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Den tekniska — — — (= utskottet) — — — och levnadsmönster.

Motionärerna har med anledning av nyligen inträffade händelser som avslöjat kvardröjande sympatier för nazism och antisemitiska tendenser begärt åtgärder för att komma till rätta med dessa företeelser. De har också med rätta betonat att kännedomen om de totalitära lärorens mål och medel i kampen mot demokratin utgör första ledet i demokratiens försvar, och fastslår att det härvidlag brister i avgörande punkter. Motionärerna finner det därför angeläget att kontinuerligt bedriva upplysning om de totalitära ideologiernas karaktär och målsättning. I detta instämmer utskottet.

Enligt vad utskottet erfarit har myndigheterna redan vidtagit eller sagt sig ämna vidtaga åtgärder, som i vissa delar innebär ett tillmötesgående av motionärernas önskemål.

Sålunda har — — — (= utskottet) — — — ytterligare anvisningar.

Styrelsen har även sagt sig ägna särskild uppmärksamhet åt den behandling och utformning som i historieundervisningen bör ges åt avsnittet om nazistperioden i Tyskland och kommer att i denna och därmed sammanhängande frågor föranstalta om överläggningar med representanter för vederbörande ämnesförening. Utskottet finner det anmärkningsvärt att i detta sammanhang föreskrifter ej aviseras angående upplysning i fråga om den i dagens läge långt farligare och mer aktuella världskommunistiska ideologien med dess våldsmetoder och klart uttalade målsättning att genomsyra mänskligheten och därmed utplåna demokratin, och utskottet förutsätter och finner det angeläget att skolöverstyrelsen beaktar även detta.

En folder med FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna skall vidare utdelas till och genomgåas med avgångsklassernas elever i den obligatoriska skolan, i seminariernas övningsskola och i högre skolor.

Styrelsen anför — — — (= utskottet) — — — dessa avseenden.

Även om det övervägande flertalet av vårt folk tager avstånd från varje form av rasförföljelse och förtryck bör faran av sådana tendenser, som påtalats i motionerna inte underskattas, och utskottet finner det tillfredsställande att vakhållningen kring de demokratiska värdena skärpts på sätt som framgår av vad ovan anförts. Utskottet finner sig ha anledning förmoda att motionärernas önskemål kommer att beaktas, varför anledning icke föreligger att förorda någon skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Utskottet hemställer därför,

att de likalydande motionerna I: 84 och II: 83 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anför.